

פרשת משפטים – עזוב תעזוב עימו

1. שמות פרק כג

(ה) כִּי־תִרְאֶה זֶמְרוֹר שֶׁנֶּאֱמַר רֵבִיץ תָּזוּת מִשְׂאֵי וְזִדְלָתַת מִעֲזוֹב לָךְ
עֲזוֹב תִּעְזָב עִמּוֹ: ס
רש"י

וחללת מעזב לו – בתמיהה: עזב תעזב עמו – עזיבה זו לָסוֹן עזרה,

2. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף לב עמוד א

פרק וטען, פרק וטען, אפילו ארבעה וחמישה פעמים – חייב,
שנאמר עזב תעזב. הלך וישב לו, ואמר: הואיל ועליך מצוה, אם
רצונך לפרוק פרוק – פטור. שנאמר עמו. אם היה זקן או חולה –
חייב.

3. כלי יקר שמות פרק כג פסוק ה

ומכאן תשובה על מקצת עניים בני עמינו המטילים את עצמם על הציבור
ואינן רוצים לעשות בשום מלאכה אף אם בידם לעשות באיזו מלאכה
או איזה דבר אחר אשר בו יכולין להביא שבר רעבון ביתם, וקוראים
תגר אם אין נותנים להם די מחסורם, כי דבר זה לא צוה ה' כי אם עזוב
תעזוב עמו הקם תקים עמו כי העני יעשה כל אשר ימצא בכוחו לעשות
ואם בכל זה לא תשיג ידו, אז חייב כל איש מישראל לסעדו ולהזקו
וליתן לו די מחסורו אשר יחסר לו, ועזוב תעזוב אפילו עד מאה פעמים:

4. משנה מסכת אבות פרק א משנה יד

הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא
עכשיו אימתי:

5. ספר מסילת ישרים פרק ב

אך אם האדם מפקח על עצמו, אז הקדוש ברוך - הוא עוזרו וניצול
מן היצר - הרע, אבל אם אינו מפקח הוא על עצמו, ודאי שהקדוש -
ברוך - הוא לא יפקח עליו. כי אם הוא אינו חס, מי יחוס עליו. והוא
כענין מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לג): כל מי שאין בו
דעה אסור לרחם עליו. והוא מה שאמרו (אבות ג): אם אין אני לי מי
לי.

6. בינה לעיתים דרוש כ

רבי עזריה ב"ר אפרים פיגוי נולד בוונציה בשנת שלי"ט (1579). בצעירותו למד בישיבתו של רבי שמואל
יהודה קצנלבון בוונציה, ואח"כ היה תלמיד חבר לרבי יהודה אריה ממודינה ראש הדרשנים בעיר.

הורה צורך זה ההתעוררות אל האדם, לחשוב שיתרחק משתי
קצוות בהשגת שלמותו: האחת - שלא יטיל כל השלמת
חסרונו על זולתו, לומר שעל ידי אחרים ישיג כל מה שיצטרך,
עם שהוא לא יעשה מחלקו כלום. וגם לא יחזיק את עצמו
לשיספיק הוא לבדו להשתלם, מבלי בחינת זולתו. כי אין
הדבר כן, אלא צריך לאחוז בשניהם: תחילה: "אם אין אני לי"
- אם איני עושה כלום מצידי למה שנוגע לי, אלא אני מטיל
הכל על אחרים, הלא שקר אני נוחל, כי "מי לי?" - מי הוא
אשר בהחלט יהיה לי בהיותי יושב ובטל? ...

7. והגדת פרשת משפטים

החסיד היעבץ הביא דברי הכתוב "גול על ה' דרכך, ובטח עליו
והוא יעשה" (תהילים לו ה), משל למה הדבר דומה לאדם שביקש
לבנות בית בעמק, עלה להר ומצא אבן גדולה שתהיה לאבן הפינה.
אבל איך מורידים אותה לעמק? אין בכוחו להרימה, ודאי שלא
לשאתה על שכמו, ואינו מעלה בדעתו שיוכל לרדת איתה במורד.
אבל דרך אחרת יש. ידחוף אותה, יתחיל לגלגל, ומאליה תדרדר
ותגיע לעמק! וזה מה שנדרש מהאדם אמר. "גול על ה' דרכך",
תתחיל לגלגל. "ובטח עליו והוא יעשה". ודוד המלך השמיענו, כי
היה בעל נסיון. גלית הענק לבוש שריון בחניתו ומגינו, חרף
מערכות אלקים חיים. יצא דוד מולו בחלוקי אבנים ובדרך הטבע
לא היה יכול לנצחו אבל דוד המלך סמך על עזרת שמים. ואמרו
רבותינו שנעשה מגן הנחשת שעל פני גלית רך כבצק, "ויתטבע
האבן במצחו"

8. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קד עמוד א

דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן,
בא ליטמא - פותחין לו, בא ליטחר - מסייעים אותו.

9. אלשיך דברים פרק יא

ה. שלא יקוץ בעול המצות אם רב הוא בעיניו, כי הלא הבא ליטחר
מסייעין אותו (יומא לח ב) ואינו צריך לטרוח כי אם עד ההתחלה,
כי אחרי כן כל אשר הוא עושה הוא יתברך העושה.

10. שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ה

אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בני פתחו לי פתח אחד
של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם פתחים
שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו,

11. ר' צדוק הכהן מלובלין - מחשבות חרוץ אות ד

אך האדם צריך להתחיל על כל פנים מעט מלמטה כחודה של מחט ובלבד
שיהיה נקב מפולש מעבר אל עבר היינו שנכנס עד מעמקי הלב

12. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב עמוד א

לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני
הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים
נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין
ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין
ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה!

13. משנה שכיר - מועדים פרקי אבות פרק ה בעשרה מאמרות נברא העולם

והנה רבים נתקשו על מציאות ענין כזה להיות שני הפכים בנושא
אחד, היינו שלרשעים נדמה כחוט השערה ולהצדיקים להר גדול.
וכתבו הספרים [ישמח ישראל, תולדות ד"ה אך כפי הקדמה] ששניהם
צדקו יחדיו, שבאמת מצינו בתורה ובנביאים ובכתובים כמה מאמרים
המכחישים זה את זה בדבר שמירת התורה והמצוה, בתורה כתיב
[במדבר יט, יד] "זאת התורה אדם כי ימות באוהל", ודרשו חז"ל
[ברכות סג, ב] אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה,
ובמקום אחר מצינו בהיפך [דברים ל, יד] "כי קרוב אליך הדבר מאד
בפיך ובלבבך לעשותו" ... וביאור דבר זה כך הוא, שבאמת העבודה
מצד עצמה גדולה וכבידה היא מאד, אמנם אעפ"כ נקל יהיה להעובד
בעת שיחזיק בעבודה הוא, עפ"י מה שידוע מאמרם ז"ל [שהש"ר ה,
ב] פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של
אולם, היינו שאלוקי אביו הוא בעזרו ואין לאדם יותר לעשות רק מה
שמעך רצון לעשות עבודת הבורא, ואח"כ יד ה' יהיה לו לעזר
ולסיוע לגמור הדבר בכי טוב. ובאמת זה כונת הפסוק "כי קרוב הדבר
אליך מאד בפיך ובלבבך לעשותו", היינו שזו תגמור בפיך ובלבבך
לעשות, אז תשיג עזר מן השמים להשלים פעולתך.

22. תוספות יום טוב מסכת אבות פרק ד משנה כ
נייר מחוק – שכבר נחקקו בלעתו חכונות רבים מענייני העולם וכפירא
לזכור דברי תורה ילמדך למחוקם לאותם המחשבות ולא יוכל לזה בשלמות
ולכך לא תגן יסן שהוא הפך חסד הר"א. במד"ש:

23. שו"ת להורות נתן חלק ה - מבעד לצמתך הקדמה
רבי נתן ב"ר עמרם גשטטר

ועוד יש לנו ללמוד מגדולים אלו, הנה היום זכינו ב"ה שיש ישיבות וכוללים
בהם לומדים תלמידי חכמים רבים בלע"ה, גדולים בתורה וביראה - ומכל
מקום מן המורגש שלפי האפשרות היה מן הראוי שיגדלו גאוני יחידי
סגולה במדה גדולה יותר. והרעיונות בזה לענ"ד היא, עפ"י אמרם במס'
אבות (פ"ד מ"ב) הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר חדש,
והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר מחוק. והביאור בזה,
שהקב"ה ברא את מוחו של האדם שיהא ביכולתו לקלוט ולקבל כל מה
שהוא רואה ושומע, והקב"ה קבע במוחו בתי קיבול במספר עצום, וכל
ידיעה שמתוספת לאדם הוא מכניסה בתוך בית קיבול אחד, ובשעת
הצורך הוא משתמש בידיעה זו. והנה בתי קיבול אלו, אף שהם במספר רב
ועצום, מ"מ הם מוגבלים, וככל כחותיו של בשר ודם שהם בעלי גבול.
וככל שמתרבה מספר הידיעות שקלט במוחו, כך מתמעטין מספרם של
בתי הקיבול הפנויים, וממילא מתמעטת יכולתו לקלוט ידיעות חדשות. והוא
פוחת והולך בכמות ובאיכות. ועל כן כשלומד תורה בנערותו שאז מוחו
עדיין פנוי מהבלי הזמן, ממילא נקלטים דברי התורה בבתי הקיבול שבמוחו,
והוא זוכרם, וככל שהולך וגדל יותר, כך הולכת ופוחתת יכולתו לקלוט.

והנה לפנינו גרו ישראל במקומות קטנים בעירויות וכפרים, ואנשים בהם
מעט, ומשום כך לא נקלטו במוח כל מיני ידיעות מהבלי העולם, ולכן
נשאר המוח פנוי וצלול ונקי כדי לקלוט דברי תורה, ברם בעידן דידן
שגרים במקומות ישוב גדולים וישיבת כרכים קשה, ורואים ושומעים
הרבה, ומכל שכן שבנעונותינו הרבים נתרבו כל סוגי מכתבי עת הגורמים
לביטול תורה, וכל מה שקורה מסוף העולם ועד סופו מיד מגיעה
הידיעה לכל אחד, וחושבים מחשבות איך לפתור את כל בעיות העולם,
והמוח מתמלא בדברים בטלים הרבה, עד שאפשר להיות אדם צעיר
והמוח הוא כבר בבחינת נייר מחוק

24. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף יג עמוד ב

יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלקים חיים הן, והלכה כבית הלל.
וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלקים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע
הלכה כמותן – מפני שנוהגין ועלובין היו, ושנין דבריהן ודברי בית שמאי.
ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן.

25. שיחות מוסר שם

לכאורה הפירוש הוא, כי בשכר הענוה של בית הלל זכו שתיקבע הלכה
כמותן, אך יש לפרש עוד שאין כאן מתן שכר גרידא, אלא זוהי הדרך
להגיע לאמתיה של תורה, כי המחזיק בדעתו אינו שומע את דעת חברו
ועלול להשאר בטעותו, ואילו בית הלל החשיבו את דעתם וזולתם והיו
שונים דבריהם ודברי ב"ש, ולא עוד אלא שהיו מקדימים דברי ב"ש
לדבריהם, ושמעו היטב דעת זולתם בטרם נקבעה דעת עצמם, ומתוך
כך היתה דעתם מנופה ומזוקקת וזכו שהלכה כמותם.

26. שמות פרק יח

(ט) וַיִּזְדָּרְזְרוּ וַיִּתְרוּ עַל כְּלֵי־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשְׂהָ יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּיקוּ
מִיַּד מִצְרַיִם:
רש"י

(ט) ויחד יתרו – וישמה יתרו, זה פשוטו ומלרשו נעשה כשרו חלודין
חלודין, מילך על איבוד מלכיס, היינו לאמרי אינסי גיורא עד עשרה לרי
לא תבזי ארמאה באפיה:

27. שיחות מוסר שם

ונראה שאין הפירושים סותרים זה את זה ושניהם אמת, מצד אחד שמח יתרו על
הצלת ישראל ומאידיך נעשה בשרו חידודין חידודין על אבדן מצרים. ואף שאמר
"עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים" מ"מ לא תבטלה אצלו דעתו הקודמת
לגמרי, ונותר לו קשר כ"ש לארמאה, עד שנצטער על אסונם, ועל זה אמר גר עד
עשרה דורות אל תבזי ארמאה באפיה, כי הטעות שהיתה לאבות אבותינו עוברת
ונקבעת אצל זרעם אחריהם וקשה מאד לעקור את השיבוש מהשורש

14. צו הזירה סעיף יד

רצונה למוד את עצמן ולדעת אם עליה, או חס ושלוה ירדת במשך
שנה או שנתיים שעברו. הסתכל ברצונך, אבל רק ברצונך ולא בברכתך,
כי הרצון שהאדם רוצה ועובד ביגיעה לבוא לאיזה דבר, רצון נקרא.
ואם אינו עובד בו אף אם רוצה הוא, אין זה רצון, רק מין ברכת הלב
שמברך ומאחל לעצמו להתאשר בזה הדבר. העני למשל, הרוצה
שתהיה לו פרנסה, רצון הוא, כיון שגם עובד עליה. אבל הרצון שיש
לו שיימצא מציאה של אלף אלפים דינר זהב, זהו רק ברכה שמברך
ומאחל לו להתעשר היא ולא לרצון.

הן יש לכל איש ישראלי רצון שיהיה צדיק, אבל זהו רק ברכה שמברך
לעצמו שישכים בבוקר וימצא את עצמו צדיק, ולא זה רצון. ורק
המדרגה ומצב קדושה שהאדם רוצה ועובד לבוא אליה זהו רצון באמת.
לכן הרצון הבלתי אמיתי, תמיד יכול להיות גדול הרבה מאד, ובכל
המצבים שהאיש נמצא, יכול רצונו להיות במידה אחת, לדלג ולאחל
לו למצוא הון רב. או שבין רגע לצדיק מרום מאד יעשה. לא כן הוא
הרצון האמיתי, הרצון אשר עם עבודה. לא מדלג הוא, רק צועד, צועד
צעד אל מצב ועבודה יותר מרוממה, רק אשר בדעתו והחלטתו להוסיף.
ובשביל זה כפי מצבו של האיש כך רצונו, אם קטן הוא גם רצונו קטן
וכשעולה בעבודתו וכל מצבו, גם רצונו יגדל. ומעתה אם רוצה אתה
לבחון את עצמך, ולמוד את מצבך, הסתכל ברצונך מה רצית לפני שנה
או שנתיים, ומה תרצה עתה. אם שוים הם, או השתער ונתגדל רצונך,
זה האות שגם אתה ברוך ה' עליה

15. תהלים פרק מ פסוק ט

לְעֵשְׂוֹת־רִצְוֹנְךָ אֱלֹהֵי וְזַפְּתֵי וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲי:

16. שמות פרק כג

(א) לֹא תִשָּׂא עֵינֶיךָ מִן־הָאֱלֹהִים וְעַבְדֵיךָ לְהִיטֵעַ עֵד וְזִמָּה: ס
רש"י

(א) לא תשא שמע שוא – כתרגומו לא תקבל שמע דשקר, אזכרה למקבל
לשון הרע, ולדיון, שלא ישמע דברי בעל דין עד שיבא בעל דין חזירו:

17. ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רפא

והמצוה הרפ"א היא שהזהיר השופט שלא לשמוע דברי אחד
מבעלי הדין שלא בפני בעל דינו ... והזהיר השופט משמוע אותם
הדברים כדי שלא תכנס לנפשו צורה אין יושר לה ולא אמתות.

18. משלי פרק יח פסוק יז

צְדִיק הָרִאשִׁיטוֹן בְּרִיבּוֹ יבֹאִיבֹא־לְעֹהוּ וְזִקְנָהוּ
רלב"ג

ולזה יהיה אצל השופט האיש הראשון שיבא לפניו צדיק בדברי ריבו
כי יאמין לדבריו, כאשר יבוא רעהו להגיד לו היפך הדברים ההם, לא
יאמינהו...

19. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף כא עמוד ב

היכי דמי רשע ערום? אמר רבי יוחנן: זה המטעים דבריו לדיין קודם
שיבא בעל דין חברו.

רש"י

שמועיס דבריו לדיין – למשקנעו בללז הדיון שערי זכותו לדבריו של
זה קשין לסלקן והכי ערמותו ורשע הוא שעובר על לא תשא שמע שוא
(שמות כג).

20. שיחות מוסר מאמר מז

ולכשנתבונן, כן הוא אצל האדם בכל ענייניו, המחשבה הראשונה –
המושכל הראשון שעולה על דעתו נקבע אצלו. לא יקשיב לדעה אחרת
ולא ינסה לשקול שמא האמת אינה כן, ויעשה הכל להחזיק בדעתו,
ודבר זה הוא אסונו של האדם, משועבד הוא למושכלו הראשון והרי
הוא בעיניו כאמת שאין לזוז ממנה

21. משנה מסכת אבות פרק ד

אלישע בן אבויה אומר הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על
נייר חדש והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר מחוק

סיכום:

אדם רוצה זוגיות טובה יותר, כל יום מוצא את עצמו מתווכח עם אשתו, ושוב סליחה ושוב מריבה ושוב סליחה ולא מצליחים לצאת מהמעגל. אומרים לו לך להתייעץ אולי יעזרו לך, ומסרב ללכת, אומר שהוא כמו כל הזוגות. עזבו את הייעוץ. אומרים לו בוויכוח הבא תקשיב אל תגיב מיד, ומה קורה? בדיוק מה שקרה אתמול, הגיב ועוד איך הגיב! אם לא תתחיל לעשות אף אחד לא יעזור לך.

אדם מסוכסך עם חצי עולם, אומרים לו אולי יש אצלך בעיה, מתחיל לצעוק ומוכיח באותות ובמופתים איך בכל סכסוך הצדק עמו. טיפש מטופש! אתה רוצה לחיות בשלום? תתחיל להבין שבמריבה אין צודק מוחלט, כל אחד צריך להבין שיכול היה להתנהל אחרת. אבל אם לא יבין את זה, נמצא שלא התחיל אפילו לרצות לחיות בשלום, אז נאמר לו שיהיה בהצלחה עם הסכסוכים ונקווה שבגלגול הבא שלך תתקן את כל מה שקלקלת....

12-13 – לעתיד לבוא הקב"ה שוחט את יצר הרע ומעמיד אותה לפני הצדיקים והרשעים. לצדיקים נדמה כחוט השערה ולרשעים כהר גבוה. שואל הרב טייכטל, איך יתכן שאותו דבר, לזה נדמה כך ולזה נדמה אחרת. והתשובה שבאמת העבודה היא הר גבוה, אבל ממך לא נדרש אלא רק להתחיל, התחלה שעובייה כחוט השערה אבל צריך להתחיל. כשהצדיקים רואים מה עשו רואים את כל ההר, רואים לאן הגיעו ובאמת הגיעו רחוק והכל בזכות מה? בזכות שפעלו כחוט השערה והקב"ה סייע בידם להמשיך ולכבוש את ההר, ולרשעים, רואים מה נדרש מהם, סה"כ חוט שערה ואז היו מעלים אותם ברכבל על הר גבוה בלי שום מאמץ, אבל מה לעשות הם העדיפו להשאר ברשותם ופספסו את הרכבל....

14-15 – האדמו"ר מפיסגנה מביא הסבר נפלא לכל מה שראינו. יש חילוק בין רצון לברכה. פעמים אדם אומר אני רוצה להיות צדיק, ומה קורה בפועל, שום דבר, איפה שהיה שם הוא נשאר, ולמה? כי זה לא היה רצון אלא ברכה, ייחול. רצון נמדד בעבודה ויגיעה, רצון נמדד בכך שאדם עושה משהו כדי לממש את הרצון שלו. בקלות יכול אדם לבחון אם הוא רוצה או שמא מברך את עצמו. תסתכל אם התקדמת או נשאר במקום, אם התקדמת סימן שרצית, אבל אם נשאר במקום סימן שברכת את עצמך וכנראה שהברכה לא חלה....

מוסיף ואומר שאדם הרוצה באמת מתקדם שלב אחרי שלב, לאט ובטוח, הולך צעד אחרי צעד ובסוף הדרך מסתכל וראה שהלך המון. אדם שמברך את עצמו מדבר גבוהה גבוהה, מדמיינ ציורים רחוקים ולמעשה הכל נשאר בדמיונות וכנראה שגם את גן עדן הוא יצטרך לדמיין....

1-3 – פרשת משפטים פרשה עמוסה במצוות. אחת המצוות היא עזרה לשונא לפרוק את המשא מעל החמור. בגמרא מבואר שהחיוב לעזור לשונא הוא רק באופן שגם השונא פורק, אבל אם השונא יושב בצד אין שום חובה לעזור לו. הכלי יקר מבין שיסוד זה נכון בכל תחומי החיים. אדם שלא רוצה לעזור לעצמו אין חובה לעזור לו ויתכן שגם לא טוב לעזור לו. עני המחזר על הפתחים שלא עושה כלום כדי לכלכל את משפחתו אין חובה לעזור לו, אלא צריך לומר לו לך תעזור לעצמך ורק לאחר מכן נעזור אנו לך.

4-7 – במשנה מובא בשם הלל "אם אין אני לי מי לי". המסילת ישרים לומד מכאן גבי אדם שרוצה להנצל מיצר הרע, אם אותו אדם מפקח על מעשיו ובוהן אותם ודאי שיצליח כי ה' יעזרוהו, אך אם אין הוא מתבונן ודאי שלא יצליח כי אם לא עוזר לעצמו גם הקב"ה לא יעזרהו. הרב גלינסקי מביא משל נפלא של היעב"ץ על הפסוק "גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה", אדם רוצה לבנות בית בעמק, עולה להר ורואה אבן ענקית שיכולה לשמש לאבן הפינה, אך אינו יכול להורידה למטה מחמת כובדה. מה יעשה? אומרים לו "גול" את האבן, תדחוף אותה במורד ואת השאר תשאיר לקב"ה, הוא כבר יביא אותה לאן שצריך. אבל את הדחיפה הראשונה חייב האדם לעשות ואף אחד לא יעשה בשבילו.

8-11 – בגמרא מבואר שמי שבא ליטהר מסייעים אותו. האלשיך מבאר, שמה שנדרש מהאדם זה לעשות רק את ההתחלה. אבל לכאורה תמוה, הרי כולנו רוצים ליטהר ואפילו עושים קצת פעולות בשביל זה, אז למה איננו רואים את הסיעתא? והתשובה מבוארת במדרש שיר השירים "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרונות נכנסות בו", ומבאר ר' צדוק שהפתח אותו אנו פותחים צריך להיות פתח של מחט, כלומר מפולש מצד לצד. פעמים רבות אנחנו פותחים פתח שעושה חור רק מצד אחד, פתח כזה לא מספיק כדי לקבל סיעתא, את הסיעתא מקבלים רק כשהפתח מפולש, כלומר שאנחנו רוצים באמת.

אדם מחזיק ברשותו טלפון חכם, נופל פעם בשבוע, אחרי כל נפילה בוכה ואומר יותר לא יקרה והנה עובר שבוע ושוב נפילה ושוב בכי ושוב הבטחה שלא יקרה וחוזר חלילה. למה אין סיעתא? כי אתה לא עוזר לעצמך, כי אתה מחזיק ברשותך מכשיר מסוכן שאתה יודע שקשה לך לעמוד מולו. היית באמת רוצה לא ליפול, תעשה את הצעד הראשון תזרוק את המכשיר, או לפחות תקנה מכשיר שאין בו אפשרות ליפול אבל אל תאמר אני רוצה להיות צדיק ותשאיר את החפץ הזה אצלך כי זה שקר גם, אינך רוצה באמת!

אדם לא קם לתפילה, כל בוקר מצטער ומבכה על מצבו, ולמחרת שוב תפילה ביחיד. למה הוא לא מצליח לקום, הרי הוא רוצה? והתשובה שאם היה רוצה באמת היה עושה משהו בשביל זה, היה הולך לישון מוקדם יותר, היה מבקש מחבר שישפוך עליו נטלה עם מים. אבל לא עשה כלום ומתברר שגם הרצון הוא לא רצון.

מה אנחנו עושים עם הילדים? מראים להם סרטים, נותנים להם לשחק במחשב, לקרוא ספרים בלי שום תוכן ובקיצור ממלאים להם את המוח בשטויות ואחר כך לא מבינים למה שונאים ללמוד גמרא, והתשובה, כי לא נשאר מקום. לפעמים אנחנו מפחדים לשלוח את הילדים לעוד שעה של לימוד במהלך היום בטענה שזה ילחיץ אותם, בטענה שהם צריכים לבחור בעצמם, בטענה שבגיל הילדות הם צריכים להנות. אז מה נותנים במקום, כמובן סרט או משחק, ומה יצא מזה? נתפסו עוד כמה תאים במוח בדברי הבל.

בש"ת להורות נתן מסביר בצורה נפלאה מדוע בעבר כשתנאי הלימוד היו קשים מאד ואפילו הכי היו יצאים ענקי דור והיום כשהתנאים השתפרו פלאים ולכאורה היינו אמורים לראות ענקים יותר, משום מה אין זה קורה. ובהסברו מבאר את היסוד שלמדנו היום

24-25 – הגמרא בערובין מביאה שנקבעה הלכה כב"ה, ומדוע כי היו נוחין ועלובין, שהיו שונים דבריהם ודברי ב"ש ועוד היו מקדימים את דברי ב"ש לדבריהם. מבאר בעל השיחות מוסר, לכאורה נראה שמידה זו היא ענוה, אך אין הכוונה לזה אלא הכוונה שב"ה היו מתבוננים בדעות אחרות ורק לאחר מכן היו פסוקים הלכה, הם היו מקשיבים ורק לאחר התבוננות עמוקה היו מכריעים וכהכרעה זו ראוי לקבוע הלכה.

26-27 – גם אצל יתרו מצאנו שכאשר שמע על הנצחון של עם ישראל, מחד שמח ומאידך נעשה בשרו חדודין חדודין. ומבאר השיחות מוסר שהפירושים אינם סותרים, אלא משלימים, והבאור הוא שעל אף הכרתו של יתרו בכל הגדלות האלוקית, עדין היה קשה לו להתנתק לגמרי מהדעות הקודמות עליהם גדל.

כאשר אדם צריך עזרה חובתנו לעזור רק כאשר האדם רוצה ועוזר לעצמו. יש אנשים שמתקשים לעזור לעצמם משום שיש להם נכות נפשית ועלינו להתחשב בנכות זו, אך יש אנשים שמנצלים את טוב ליבם של הסביבה ולהם אין כל חובה לעזור ופעמים מוטב שלא לעזור.

כשם שאין חובה לעזור לאדם שלא עוזר לעצמו כך הקב"ה לא עוזר לאדם שלא עוזר לעצמו. על האדם לעשות את הצעד הראשון, לפתוח פתח כחודו של מחט והשאר כבר יעשה ריבוננו של עולם, אך הפתח אותו פותח האדם חייב להיות אמיתי!!!

שבת שלום!!

דוד המלך אומר "לעשות רצונך אלוקי חפצתי ותורתך בתוך מעי". פעמים רבות אנחנו חושבים שאנו רוצים לעשות את רצונו של ה' אבל באמת אנו עושים את רצוננו. אדם נמצא בראש השנה בתפילה ישיבתית, איזה התעלות! עולים לגבוהי מרומים, מרגישים שעוד רגע נוגעים בכסא הכבוד ואז מגיע הקדיש שאחרי שיר של יום, ומה קורה, מילה פה מילה שם. מה קרה? אם היית ליד כסא הכבוד איך אתה מעיז לדבר בקדיש? אלא מסתבר שהיית ליד הכסא שלך שנדמה לך ככסא הכבוד. התעלות דמיונית אפשר להרגיש בסמים ואפשר להרגיש גם בתפילה, אומנם סמים ותפילה זה לא אותו דבר אבל ההתעלות מורגשת בשניהם. מי שמתעלה באמת לא יכול לזלזל בהלכות הקטנות, נפילות יש, אבל אם הנפילות כל הזמן חוזרות על עצמן מסתבר שכל ההתעלות לא היתה אלא פינוק לצרכים שלנו.

דוד המלך אומר "לעשות רצונך אלוקי חפצתי", לא לעשות רצוני ולחשוב שאני עושה רצונך, אלא לעשות רצונך אלוקי חפצתי.

16-20 - למה כל כך קשה לנו לפתוח פתח כחודו של מחט? את התשובה אנו מוצאים גם כן בפרשתנו. "לא תשא שמע שוא... רש"י מפרש שיש כאן אזהרה לדיין שלא לשמוע בעל דין עד שיבוא בעל דין חברו. למה? מבאר הרמב"ם כי אם ישמע צד אחד מבלי שהצד השני ישמיע גם הוא את הזווית שלו, תקבע בלבו הדעה של האדם הראשון וגם אם דעתו עקומה, היא תראה לו ישרה. במשלי מבואר שלא רק שהדעה שלו תראה לו ישרה אלא שהראשון יהיה צדיק בעיניו. וכן רש"י על הגמרא בסוטה מבאר שברגע שנכנס בלבו של הדיין דברי הבעל דין הראשון, קשה לו לסלקם מלבו ולדון באופן שווה.

בעל השיחות מוסר מבאר שיסוד זה נכון בכל תחומי החיים. תמיד המחשבה הראשונה של האדם מתקבעת בו יותר ולהתנתק ממנה קשה מאד.

21-23 – אלישע בן אבויה לימדנו שילד דומה לדיו כתובה על נייר חלק וזקן דומה לדיו על נייר מחוק. וביאר התו"ס יום טוב שבילדות כיון שלא נחקק בו הרבה דברים יש מקום לדברי תורה, ובזיקנה כיון שהמוח כבר מלא בדברים, מקום לתורה לא נשאר ומה שלומדים שוכחים.

